

3913

3.

Torvupptagning :

I maj månad "då våren ä telagd" var det tid att tänka på torven. Här användes mest "klappetorv". Dyng o torv ältes tillsammans, lässtes upp på en kärra, drogs upp ett stycke på marken och vatten slogs på. Massan som blivit som en tjock gröt klappades till lagom tjocklek och skars i rutor med en träribba. Då de blivit något så när fasta "tresattes" de, så att den översta torvan skyddade de andra två från regn. Då de torkat plockades de i runda "kurar" och där fick de stå till längre framåt sommaren, då de blivit riktigt tåvva och foro färdiga att forslas hem till torvhuset.

Den vanliga torven (mosstorv och svarttorv) skars med spade

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Kolning:

Här var en gubbe, Johannes Persson: "Fläska-Johannes", som brukade kola mycket. Johan Karlsson i Åsljunga och en i Sjöholt brukade också kola. Vi använde grenar av furu, som vi körde ihop och lade i en hög. Ovanpå lade vi torv och jord och tände eld på att. Som det brännde, skulle det böstas med stora stänger, så att milan hela tiden var packad och så att elden ej skulle kunna brinna fritt. Då allt forkolnat "slogs milan ut" och släcktes. En skulle alltid köra ett lass till Hjärnarp, där det fanns eggasmeder. Dessa gjorde liar, torvspadar o andra eggjärn.

*S. Kane
M. Åsbo
Östergötland - Odjunga*

5. 3913

*Opplysning af William Richter
Hjerslev Rindahl*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Sädesuppsättning:

Förr höll de mycket noga på att säden skulle sättas upp i norr-söder och likaså att säden skulle stå i hel- eller halvtravar dvs. respektive 6 par och 12 par i öppentravar.

Förr använde de krakar, men nu ha de mera gått in för hässjor.

Då det var kinkigt väder vid rågskörden, slog man ner klyngor i jorden och medessa lades en stång, mot vilken rågkärvarna sedan lutades.

6. 3913

Lövhöstnad:

I augusti månad - om det nu var var i ny eller nedan minns jag ej- skulle man hösta löv. Det var viktigt att det var vid rätt tillfälle, för annars höll sig inte vårlöven. Man tog björk- och videlöv. Man skulle hösta löven en granner dag och ta dem genast, så att de inte blev "daggfallna", för då svartnade de och blevo sämre. Träden fälldes, och grenarna höggs av med en yxa. Smärre grenar skars av med segel (skära), och detta gjorde ofta barnen. Sommastans bands lövet ej ihop i kärvar utan togs in direkt och förvarades på en skulle. Det var ett riskabelt arbete isynnerhet med seglarna, så vi brukade taga tråd och en bit tyg med ut till att binda om såren med.

Bäckhammar:

Bäckhammar, det var det
dåra blosset de såg ute på mornarna,
och några (några) sa, att man skulle va
tyst, då man fick se något ordentligt.
Mornars gick det galest på något sätt.
Min syster o jag kommo en gång en
kväll och gringo. Vid Rosendal kom där
ett klass o min syster sa: "se där kommo
Bäckhammar", men ja tyckte kommo och
sa, att det var inte bra att prata - och vi
kommo betydligt bättre igen.

Pran: rå.

De kunde både spänna o. spultra
om vattenen, så mer kom tyg många
gångar stickor och skulle se efter.
vad det var, men de visade sig aldrig.
De trodde det var en gammal källing,
som kaxade. På nybyggen hörde
de också höra, hur de låta' (lydande
på låtan, väder)

På kopparsvällen stod en lampa
tänd mitt på maten, fast någon var
lämnad, det var en som var framme.

Första värderingen

När vi skulle ut på värden - 'ut å värå' - som man sade, skulle hästen ha en julabörd. Även deungen skulle ha dåra o. dorrstom av gölsan och ha ett par vantar på, så man första gången börde på värden, så att inte hästen skulle bli krossen.

Julabördet.

Pölsan.

Vantar på

På skomulen (träskela) lades en kivi eller yxa, som hästen skulle gå över och så även för kvaturen, för att inget stygg skulle gå upp över dem.

Stäl på

träskela.

Flyggrönn skulle de ha i jiskelblussen, för att de inte skulle ta 'tröden' från hästen. Piskareven var av flätat 'lörskar' (tagel). Vidare 'mörtareva' såldes på marknaderna f. ex. i Åby i Klippans.

Flyggrönn

i jiskelblussen

Enstärns försäkring.

För använde de mycket enstärns till
Leika. Jag köpte många gånger 'Påskan' (Elsa Påskan)
till maskinaden kvällen före. Maskinaden varade
alltid två dagar, o. de yngre o. yngre tago gärna
dit o. roade sig, så då gick det åt litet av
varje. 'Påskan' såldes slut redan kl. 10 första dagen,
så jag gick hem till henne och dagen efter dit
igen. Hon tog 4 stycken (2 öre) kortkost.

Si köpte jag henne flera gånger till Hälsingborg
där hon såldes några smärre. En gång hade
si med tre tunnor.

De 'bäste' (dog) med en stake-ungefär en elu
lång- på enegronarna och satte ett salt
under. Enstärns men också mycket barn
och många följde med. Därpå måste

Det 'blåas', så att skiten kom bort.
Det gick så till, att lakan vuddas ut,
då det blåste. Ensbären kallades rätta
mot lakanet, och skrapen blåste bort.

Av enstammaarna gjordes dricks-
kannor och barnaträskor, för då fanns det
gott om stora ensbaskor.

Mor byggde ofta dricks till
ryttmästare julius v. Platen på Kopparsmällan,
då jag tjänade i 30 år.

Det är nu 40 år sedan, de slutade med
Koppar tillverkningen där, o. jag kände många loss
till Landshövden, Engelholm v. Håtoringsborg. En
fisk ha vi stor 'teängolja' ('träklubb'), järn-
vidar o. rigger för att kunna boja om plåtarna,
så de ble liggande på skjutben.

Plätter:

Här användes två slags liss, här
dels sidana med 'gumpskrift', som
suddast lades två kvagnar att hålla
i, dels med 'rumpskrift', som fröntan
de två liekvagnarna hade 'rumpen',
som vildes mot armen, så det
var styvt såd att lugga.

Shotbjörsten skulle de ha Skobokstena
skött innan Bertil ('Ujimi') sket i
gräset, för sen gick det rite.

Ofta ställdes till 'höstagille'. Höstagille.
Vi kunde va en 20 stundom ända
till 30 stycken ungdomar, som sam-
ledes till dessa höstagillen, för vilka
vi ej fingo betalt. Vi samlades

Kvällen var som vanligt och betydligt så smakt
vi sågo vid 2-3 tiden. Först frugo
vi då Kaffe, retelörd, kött o. smör o.
brännvin.

Vid 8-tiden var det 'Luce' med
stuvad pansofflor, färsk sill, salt
korvskik, som beget i ättika, stuvad
filet med gräddor på.

Klockan 12 middag med smör
o. ost, kött o. fläk, risengrät och
sallad och blötor bakelser. - Supor
var gott.

Ett par spannar gott beroddyggt
dicka hade vi med oss ut i vagnen.

Vid 2-3 tiden var slätten i
regel slut.

I stället för slätterskallarna gick
en 'förbyggare' och så kom de under

från viddan med 'rävsesorna' bak-
efter. Dessa hade även kommit som
'körtaträarna': tvåhjuliga kärror med
s:a 3 alvar med käck. På dessa
kärror köddes gräset upp från kören
och lades på 'brevsten' till torrkning.

På stället, där det var 'man'
brukade de ibland 'hugga ut'
varanden d.v.s. man gick förbi en
frånvarande stället och, och då blev
det klart man även osäkra, för det
var ju förelagt att ej lämna med,
och så bli utskattad av samtliga.

Da man så underkastat
arbetet vid 2-3 tiden fick man
gå hem och ta sin gård
för som skulle själva gillet, festen,
börja. Kaffe, mör ost o. vetebullar

Skämt:

var iakttagelsen till att börja
med, innan Lawson skulle begynna.

Där som var 'plankebo' (laggde av
plank), var det bra att Lawson, och
från fjolspelare sågde för vassiken.

Mitt på vatten skulle man
ha kvällsmat bestående av stuvning
o. ugnätter o. stekt fisk o. vassiken.

På till man går till passerat
vassiken med lekar o. Lawr. o. då
var det tid att återvända hem igen

Ängelholm: 'Lergökastan'

På alla småvänder såldes
från Lergökan inte minst från i Åby.
Lergökarna tillverkades i Ängelholm,
som därför kallades 'Lergökastan'.
De hade lerkar-fabrik i Ängelholm,
men blev tag de från Kierstämsta